

Verkennd natuuronderzoek Coevorden-Hardenberg 100 kV

Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur

Definitief

Grontmij Nederland B.V.
Arnhem, 27 maart 2014

Verantwoording

Titel : Verkennend natuuronderzoek Coevorden-Hardenberg 100 kV
Subtitel : Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur
Projectnummer : 333711
Referentienummer : GM-0128870
Revisie : D1
Datum : 27 maart 2014

Auteur(s) : ing. A.M. Poelmans
E-mail adres : arjen.poelmans@grontmij.nl
Gecontroleerd door : mr. A.H. Tuitert
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : ir. J.G.A. Reijerink
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
Velperweg 26
6824 BJ Arnhem
Postbus 485
6800 AL Arnhem
T +31 26 355 83 55
F +31 26 445 92 81
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Kader van het onderzoek.....	4
1.2	Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten.....	5
2	Natuurbeschermingswet	10
2.1	Toetsingskader	10
2.2	Inventarisatie.....	10
2.3	Analyse van de mogelijke effecten	11
3	Flora- en faunawet	12
3.1	Toetsingskader	12
3.2	Methode	13
3.3	Voorkomende ecotopen.....	14
3.4	Planten	14
3.5	Vleermuizen	14
3.6	Overige zoogdieren.....	15
3.7	Amfibieën en Reptielen.....	18
3.8	Reptielen	18
3.9	Vissen	19
3.10	Ongewervelden.....	19
4	Natuurbeleidskaders	21
4.1	Toetsingskader	21
4.2	Ecologische Hoofdstructuur	21
5	Conclusie	23

Bijlage 1: Kaart potentiële vliegroutes vleermuizen

Bijlage 2: Kaart veldspitsmuis

Bijlage 3: Jaarrond beschermende nestplaatsen

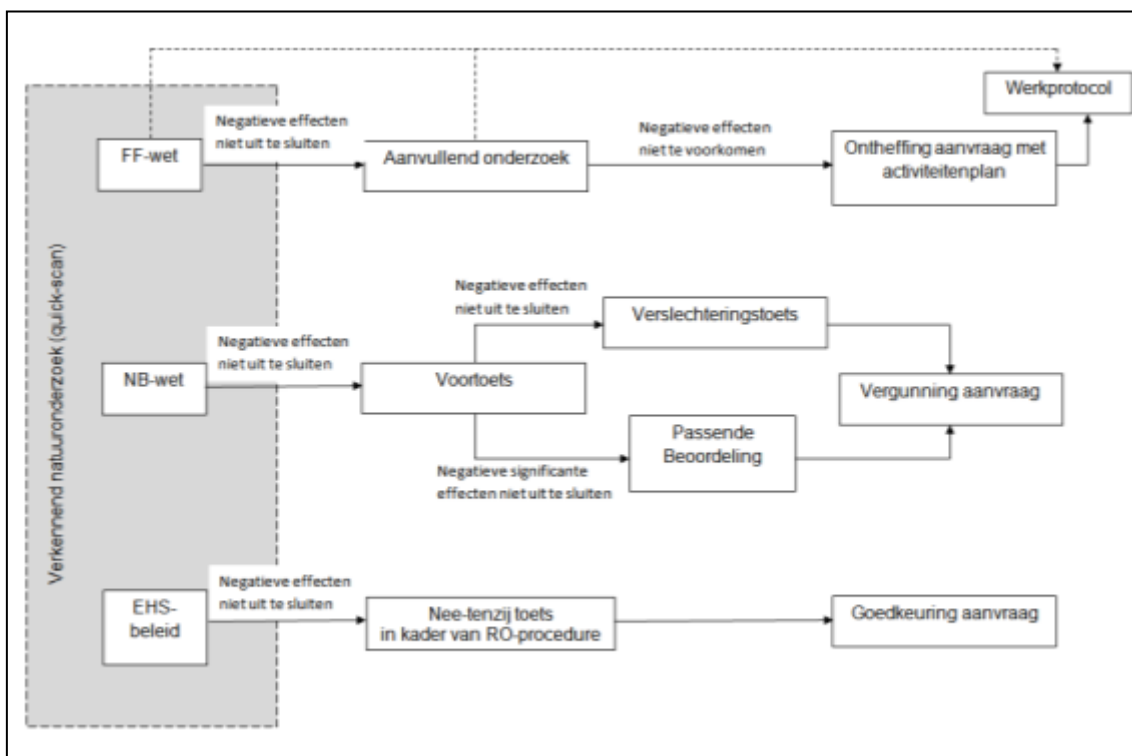
1 Inleiding

1.1 Kader van het onderzoek

Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. De natuurbescherming in Nederland bestaat uit de volgende kaders:

- Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten;
- Flora- en Faunawet: individuele soorten;
- Provinciaal beleid: Ecologische Hoofdstructuur en eventuele weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

Het verkennend onderzoek is er op gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het projectgebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures. In figuur 1 is aangegeven welke procedures mogelijk moeten worden doorlopen. Het verkennend onderzoek is de eerste stap in de procedure. Afhankelijk van het resultaat moeten de navolgende stappen al dan niet worden doorlopen.

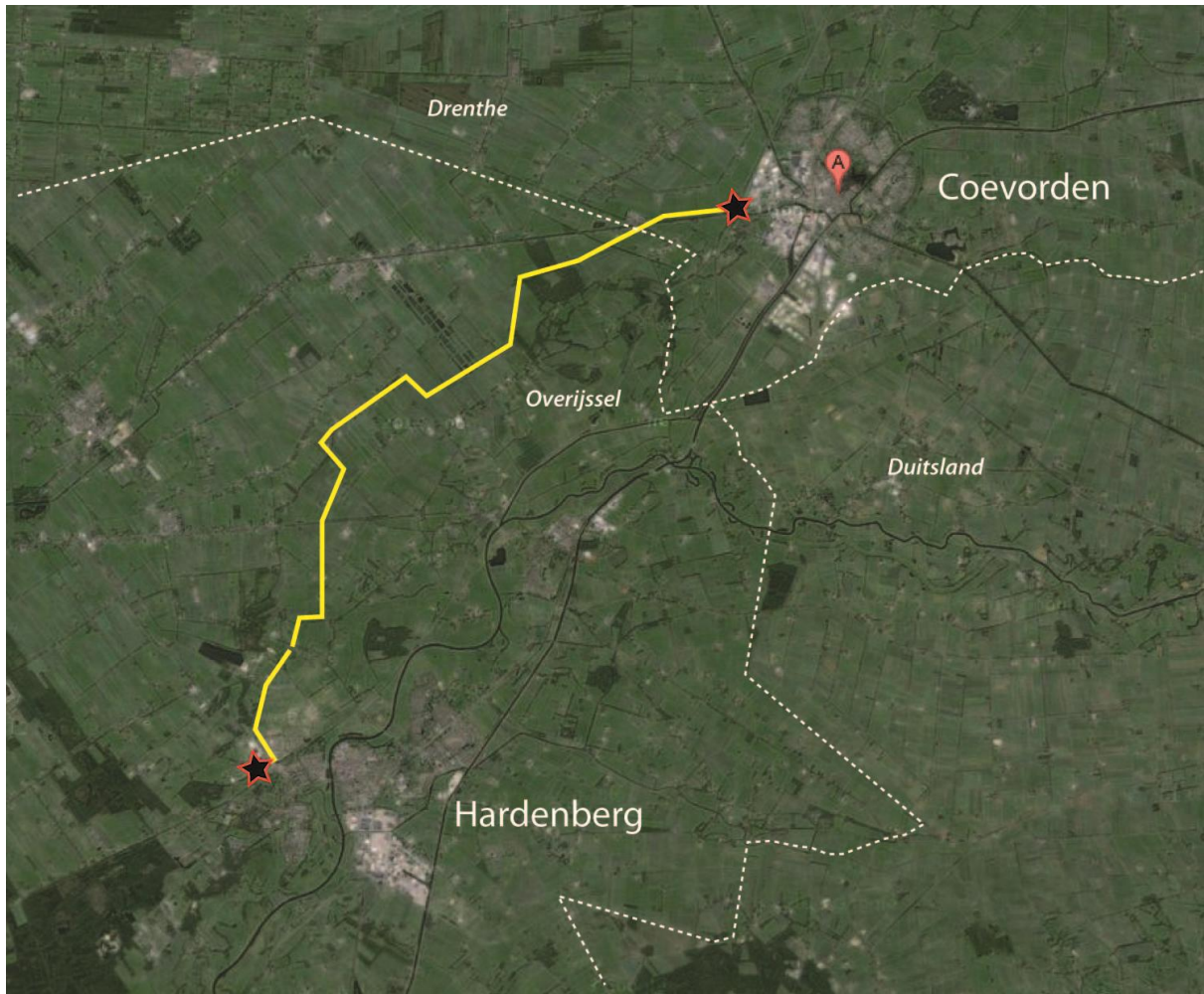

Figuur 1. Procedureschema wet – en regelgeving natuurbescherming

1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten

1.2.1 Ligging van het plangebied

Het tracé is gelegen voor het grootste deel gelegen in het veenkoloniaal landschap welke gekenmerkt wordt door openheid, rationele verkaveling, lintbewoning en wegbeplanting langs de wegen.

Figuur 2 ligging van het plangebied

1.2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied is in totaal circa 15 kilometer lang. Onder het plangebied wordt verstaan het kabeltracé met een werkbreedte van 25 meter (zie figuur 2). Om een beeld te geven van de ligging van het plangebied is deze opgedeeld in vier deelgebieden (zie figuur 5). Deze deelgebieden zijn gebaseerd op landschappelijke eenheden.

Deelgebied 1

Deze loopt van schakelstation Hardenberg tot Collendoornerbroekweg. Het landschap bestaat uit stedelijke gebied (Hardenberg), bosgebieden, beplantingssingels afgewisseld met open agrarische gronden. Bebouwing is hoofdzakelijk gesitueerd langs de doorgaande wegen. Het tracé loopt door het open agrarisch gebied dat hoofdzakelijk bestaat uit gras- en maïspcelen. Op een enkele plaats doorkruist het tracé een kwekerij (sierbeplanting). Ten westen van het tracé ligt een boscomplex (Wetterkuilen met eiken en grove dennen) met reliëf. De doorgaande wegen zijn voorzien van laanbeplanting.

Foto 1 stedelijk gebied Hardenberg

Foto 2 oostrand bosgebied Wetterkuilen

Deelgebied 2

Deze loopt van Collendoornerbroekweg tot Kalkwijk. Het landschap bestaat uit een open agrarisch gebied. Bebouwing is hoofdzakelijk gesitueerd langs de randen van het open gebied. Het tracé loopt door het open agrarisch gebied dat hoofdzakelijk bestaat uit gras, maïs- en aardappelpercelen. Het tracé loopt ten zuiden van de vloeivelden (aardappelfabriek) van De Krim. Deze vloeivelden zijn nu ingericht als een natuurgebied. Het tracé ligt voor een grootste deel parallel aan watergangen.

Foto 3 open agrarische gebied

Foto 4 tracé parallel aan een watergang (linkerkant)

Deelgebied 3

Deze loopt van Kalkwijk tot Scheersche Veld. Het landschap bestaat uit bosgebieden, beplantingssingels afgewisseld met open agrarische gronden. Het tracé loopt door het open agrarisch gebied dat hoofdzakelijk bestaat uit gras, maïs- en aardappelpercelen. Ter hoogte van het natuurgebied Scheersche Veld gaat het tracé ondergronds. Het Scheersche Veld bestaat uit een elzenbroekbos afgewisseld met open water.

Foto 5 trace langs het Scheersche Veld

Foto 6 ter hoogte van Scheersche Veld tracé ondergronds

Deelgebied 4

Deze loopt van Scheersche Veld tot Schakelstation Coevorden. Het landschap bestaat uit een open agrarische gebied. Het tracé loopt door het open agrarisch gebied dat hoofdzakelijk bestaat uit graspercelen. Een markant landschapselement is de Scheiddijk, een statige beukenlaan. Het tracé zal ter hoogte van de Scheiddijk ondergrond gaan. Een ander markant element is de Lutterhoofdwijk. Ook hier zal het tracé ondergrond gaan.

Foto 7 Scheiddijk

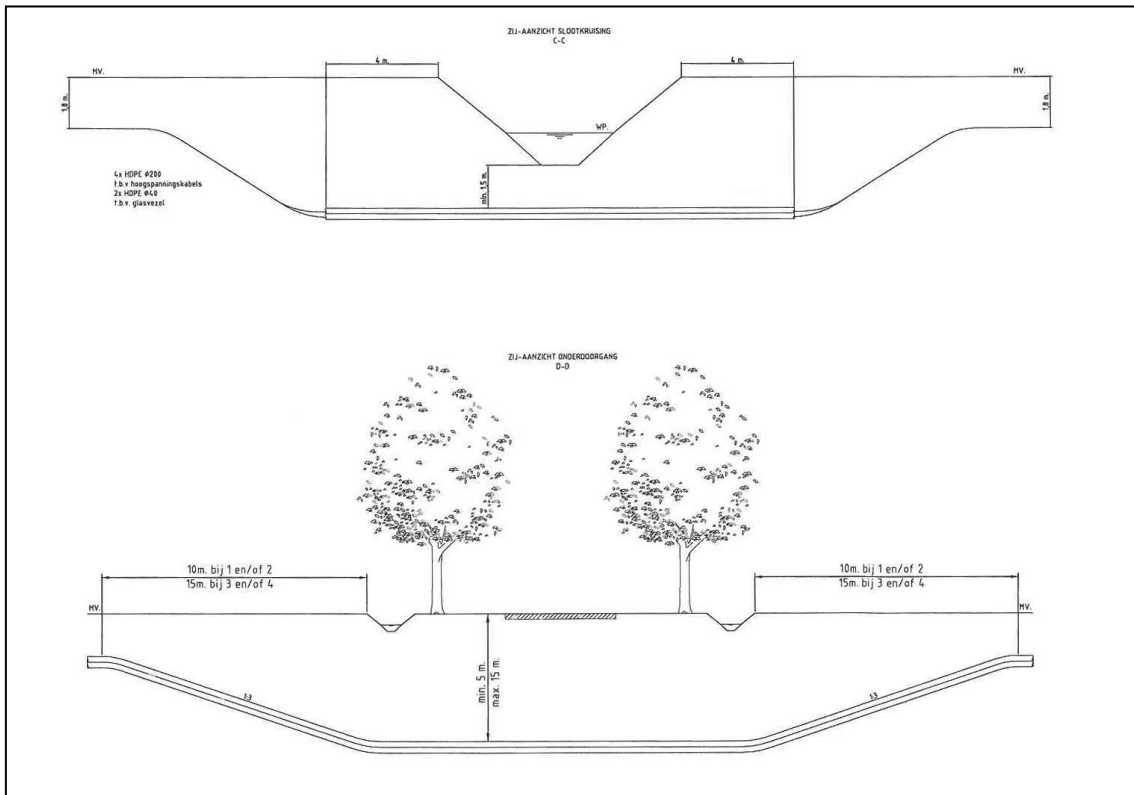

Foto 8 tracé door het open agrarische gebied

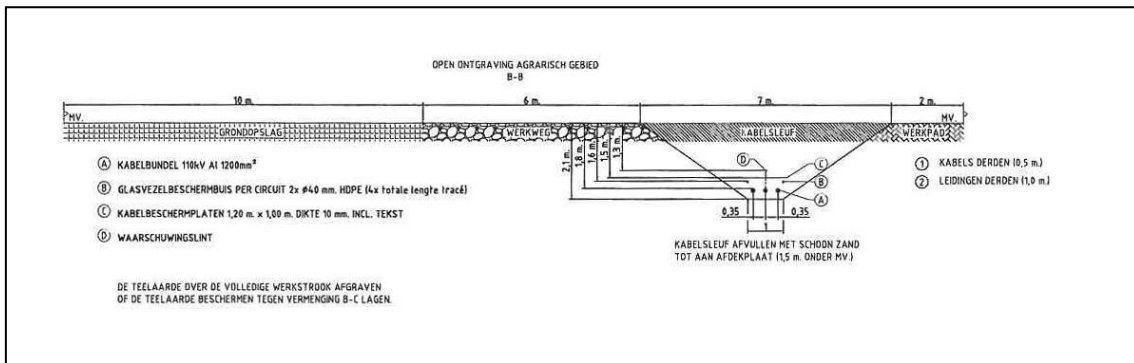
1.2.3 Voorgenomen werkzaamheden

De werkzaamheden voor het aanleggen van een ondergronds 110 kV leiding bestaan uit:

- de aanleg van een ondergronds 110 kV over een lengte van 15.100 meter;
- het aanleggen van werkstroken en de benodigde bouwwegen naar de werkstroken ten behoeve van het aanbrengen van horizontaal gestuurde boringen (verder te noemen HDD's) en de aanleg van kabels in open ontgraving (figuur 4);
- het aanbrengen van 31 stuks HDD's met een totale lengte van circa 3.300 meter. De HDD's worden uitgevoerd ter hoogte van bomenrijen, bos, watergangen en bebouwing (figuur 3);
- het in open ontgraving aanleggen van circa 11.800 meter een 110 kV kabelcircuit, bestaande uit drie kunststofkabels (fasen) horizontaal naast elkaar met 35 cm hoh tussenafstand en een dekking van 1,8 m1 ten opzichte van het maaiveld. 30 cm boven de kunststofkabels worden kunststofbeschermplaten gelegd met twee stuks glasvezelbeschermbuizen net onder de zijrand;
- de aan te leggen 110 kV kabels worden, afhankelijk van de bodemgesteldheid, aangelegd in een bed van schoon zand (G-waarde 0,5 Km/W);
- de werkstrook (grondopslag, werkweg, kabelsleuf en werkpad) is in totaal 25 meter (figuur 4).

Figuur 3 doorsnede HDD's ter hoogte van watergang en bomenrij (bos)

Figuur 4 doorsnede werkstrook kabeltracé

1.2.4 Aanvullende randvoorwaarden

Ter beoordeling van de mogelijke effecten op flora en fauna zijn de volgende uitgangspunten met betrekking tot de uitvoerende werkzaamheden van belang:

- bestaande bomen worden gehandhaafd. Ter hoogte van een bos, bomenrij/singels of andere landschapselementen wordt horizontaal gestuurd geboord;
- bestaande watergangen worden gehandhaafd. Ter hoogte van watergangen wordt horizontaal gestuurd geboord;
- de oevers van parallel aan het tracé liggende watergangen worden niet vergraven (onderhoudspad blijft gehandhaafd);
- het tracé ligt in het agrarisch gebied (grasland, akker);
- werkroutes van machines vinden plaats zoveel mogelijk over het kabeltracé;
- de werkzaamheden zijn van tijdelijke duur. Na uitvoering wordt het tracé hersteld in oorspronkelijke staat (agrarische gebied).

Figuur 5 tracé Coevorden – Hardenberg (geel = boring, blauw = open ontgraving)

2 Natuurbeschermingswet

2.1 Toetsingskader

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) heeft als doel het beschermen van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermden natuurmonumenten in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn in beginsel niet toegestaan.

Voor Natura 2000-gebieden geldt een toetsing in het kader van artikel 19. In dit kader is ook toetsing nodig van effecten in het kader van de externe werking van toepassing. Bij de toetsing zijn er de volgende procedurevarianten:

- geen nader onderzoek: effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten (er zijn geen Natura 2000-gebieden in de omgeving aanwezig);
- voortoets: effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten;
- verslechteringsstoets: effecten kunnen op basis van de voortoets niet worden uitgesloten, significantie hiervan wel;
- passende beoordeling: significantie van effecten kan op basis van de voortoets of verslechteringsstoets niet worden uitgesloten;
- ADC-toets: indien significantie van effecten op basis van de passende beoordeling niet kan worden uitgesloten. Aangetoond dient te worden dat er geen alternatieven zijn met minder effecten, er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en in compensatie is voorzien.

Indien negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten is in ieder geval een vergunning noodzakelijk.

Voor Beschermden Natuurmonumenten geldt een lichtere toetsing conform artikel 16. Voor deze gebieden is het uitvoeren van een passende beoordeling niet noodzakelijk. Op deze gebieden is conform artikel 65 wel externe werking van toepassing. Het bevoegd gezag bepaalt of een vergunning al dan niet nodig is.

2.2 Inventarisatie

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden en Beschermden natuurmonumenten is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van EZ. Uit deze gebiedendatabase blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura2000 gebied(en)/Beschermd Natuurmonument(en) op een afstand circa 7.5 km van het plangebied is gelegen. Dit betreft het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied (schema 1). De dichtstbijzijnde Beschermden natuurmonumenten Meerstalblok (Dr) en Karshoek (Ov) komen te vervallen als gevolg van een aanwijzing als (Vogelrichtlijngebied)/Natura 2000-gebied; Bargerveen en Vecht- en Beneden-Reggegebied.

Schema 1: afstanden tot Natura 2000 gebieden

Natura 2000	Status	Afstand tot het plangebied
Vecht- en Beneden-Reggegebied (Ov)	Habitatrichtlijn	7.50 km
Mantingerzand (Dr)	Habitatrichtlijn	15.00 km
Bargerveen	Vogelrichtlijn + Habitatrichtlijn	21.00 km

2.3 Analyse van de mogelijke effecten

Het plangebied is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied de Vecht- en Beneden-Reggegebied ligt op 7.5 km van het plangebied. Fysieke aantasting van het gebied is daarmee niet aan de orde. Als gevolg van de grote afstand en dat het gaat om betrekkelijk kleine ingreep worden negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet verwacht. Ook verstoring is uitgesloten, omdat het plangebied op ruime afstand is gelegen van het beschermde gebied.

3 Flora- en faunawet

3.1 Toetsingkader

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van soorten planten en dieren in ons land. De beschermde soorten zijn op grond van het Vrijstellingenbesluit onderverdeeld in verschillende beschermingscategorieën, de zogeheten 'tabel 1-soorten', 'tabel 2-soorten' en 'tabel 3-soorten'. Vogels zijn niet in deze categorieën ingedeeld.

De toetsing in het kader van de Flora- en faunawet vindt plaats aan de hand van de volgende in het kader van ruimtelijke ontwikkeling relevante verbodsbepalingen:

- Artikel 8: Het is verboden beschermde planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De zwaarte van toetsing is afgestemd op de gunstige staat van instandhouding van soorten. Hierbij wordt er onderscheid gemaakt in de volgende groepen met een eigen toetsingsregime:

Algemene soorten (tabel 1-soorten)

Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling. Er hoeft in dit kader geen ontheffing aangevraagd te worden.

Overige soorten (tabel 2-soorten)

Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, indien wordt gewerkt volgens een door de minister van EZ (voorheen EL&I, LNV) goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet het geval is dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soort);

Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB (tabel 3-soorten)

Voor deze soorten moet wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd worden. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets, hetgeen inhoudt dat:

- er sprake dient te zijn van een bij de wet genoemd belang;
- er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding aan de betreffende soort(en).

Vogels zijn niet ingedeeld in bovengenoemde categorieën. Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd. Het is daarom bijvoorbeeld verboden nestelende en/of broedende vogels te verstoren, eieren te rapen of nesten en andere vaste rust- en verblijfplaatsen te vernietigen. Uitgangspunt hierbij is dat nesten van vogels alleen beschermd zijn indien deze in gebruik zijn tijdens het broedseizoen.

Voor een aantal vogelsoorten (genoemd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnes-ten' van het ministerie van EZ) die jaarlijks van het zelfde nest gebruik maken of geen eigen nest kunnen bouwen geldt een uitzondering, nesten van deze soorten worden beschouwd als vaste rust- en verblijfplaats in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn jaarrond beschermd, mits niet permanent verlaten.

Om te voorkomen dat nestelende en/of broedende vogels verstoord worden, dienen verstoren-de werkzaamheden altijd zo veel mogelijk buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd en dient gecontroleerd te worden of mogelijk jaarrond beschermde nesten worden aangetast door de werkzaamheden. Het beschermingsregime voor vogels komt overeen met dat van tabel 3-soorten. Ontheffing kan slechts worden verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhou-ding van de soort. Daarnaast kan alleen ontheffing worden verkregen indien er sprake is van een in de wet genoemd belang. Dit betreft voor vogels, alleen belangen die te maken hebben met openbare veiligheid, luchtvaartveiligheid, onderzoek en volksgezondheid (geen ruimtelijke ontwikkelingen).

3.2 Methode

Bronnenonderzoek

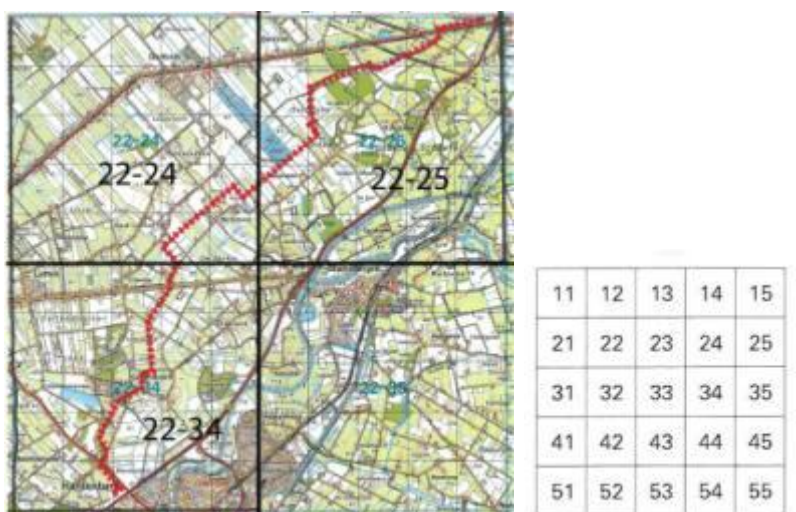
De inventarisatie betreft een onderzoek naar de actueel en potentieel voorkomende bescherm-de soorten in het plangebied. De inventarisatie bestaat uit een bronnenonderzoek, een verken-nend veldbezoek en habitatgeschiktheid beoordeling.

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en omgeving.

Hiervoor zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Soortenatlassen; zoogdierenatlas Overijssel en Drenthe (zoogdierenatlas.nl);
- Telmee.nl (gegevens NDFF);
- FLORON.nl (verspreidingsatlas);
- Gegevens RAVON (www.ravon.nl);
- Waarneming.nl.

De gegevens van de verschillende bronnen worden weergegeven in uurhokken (5x5 km) of kilo-meterhokken (1x1 km). Het plangebied is gelegen in drie uurhokken (22-24, 22-25 en 22-34), zie figuur 6. Indien een soort is vastgesteld in één of meerdere kilometer of uurhokken wordt dat aangegeven. Bijvoorbeeld soort X in De Krim ligt dan in uurhok 22-24 en kilometerhok 24. Op die manier worden de gegevens uit het bronnenonderzoek zo concreet mogelijk weergegeven.

Figuur 6 uurhok (links) en de onderverdeling van een uurhok in kilometerhokken

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van een veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling samen brengt met bronnenonderzoek de beschermde soorten(groepen) in beeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen. Het oriënterend veldbezoek heeft plaats gevonden op 29 januari 2014 door een ecoloog van Grontmij. Op 19 februari 2014 is een aanvullend veldbezoek uitgevoerd gericht op verblijfplaatsen van das en habitatgeschiktheidsbeoordeling van de veldspitsmuis.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Er is vervolgens gekeken of deze soorten(groepen) beïnvloed kunnen worden door voorgenomen activiteiten. Op basis van deze analyse wordt geconcludeerd voor welke soorten(groepen) een ontheffing in kader van Flora- en faunawet aangevraagd moet worden en of er een nader onderzoek nodig is.

3.3 Voorkomende ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- landbouwgrond (grasland, maïs en aardappel);
- watergangen en kavelsloten;
- bermen en laanbeplantingen.

In de directe omgeving van het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig

- bos (eiken, populieren en dennen);
- agrarische erven (bebouwing, beplanting).

3.4 Planten

Bronnenonderzoek

Op basis van beschikbare gegevens (FLORON & Telmee.nl 2008 -2012) zijn onder andere de volgende beschermde planten (tabel 2 Ffwet) waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevinden: lange ereprijs (22-34), waterdrieblad (22-34), zwanenbloem 22-24,25,34). Soorten uit tabel 3 van de Flora- en faunawet zijn niet waargenomen in de betreffende uurhokken.

Oriënterend veldonderzoek

Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit agrarisch gebied (grasland en akkers). Deze agrarisch percelen zijn voedselrijk en veelal gedraineerde. Percelen die extensief worden beheerd (bijvoorbeeld hooilandbeheer) ontbreken binnen het plangebied. Gezien het intensief gebruik en beheer, en de voedselrijke bovengrond, zijn beschermde planten (onder andere lange ereprijs en waterdrieblad) in en rondom het plangebied niet te verwachten.

In schrale bermen, bosgebieden en oevers van watergangen zouden beschermde soorten (tabel 2 Ffwet) lokaal voor kunnen komen, echter ter hoogte van wegen, groenelementen, watergangen wordt horizontaal gestuurd geboord waardoor er geen effect optreedt op eventuele beschermde plantensoorten.

Toetsing Flora- en faunawet

Voor planten is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.5 Vleermuizen

Bronnenonderzoek

Op basis van beschikbare gegevens (Zoogdiervereniging & Telmee.nl, 2008 -2012) zijn de volgende vleermuizen waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevinden: gewone dwergvleermuis (22-24,34), gewone grootvleermuis (22-25-24), laatvlieger (22-34), meervleermuis (22-34-45,54) en watervleermuis (22-34-32).

Oriënterend veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek zijn beplantingselementen in het plangebied beoordeeld op gebruik als vliegroute en/of vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. De bosranden en beplantingssingels (langs wegen) in en rondom het plangebied kunnen door de ligging (aansluiting op onder andere beplantingstructuren en gebouwen), afmeting (volwassen bomen) en structuur (aaneengesloten bomenrij) mogelijk dienen als vliegroute en/of foerageerroute voor vleermuizen (bijlage 1). In het plangebied zijn geen bomen (met holtes) aanwezig die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. De bosranden en beplantingssingels die kunnen dienen als vliegroute blijven met de voorgenomen ontwikkeling gehandhaafd.

Toetsing Flora- en faunawet

In en om het plangebied worden geen bomen verwijderd die kunnen dienen als vliegroute en/of als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Door de werkzaamheden ter hoogte van mogelijke vliegroutes overdag uit te voeren treedt er geen (licht)verstoring op. Indien blijkt dat er toch bomen verwijderd dienen te worden of de werkzaamheden in het donker plaatsvindt, dient nader onderzocht te worden wat de functie van de beplanting is voor vleermuizen.

Voor vleermuizen is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.6 Overige zoogdieren*Bronnenonderzoek*

Op basis van beschikbare gegevens (Zoogdierverseniging & Telmee.nl, 2008 -2012) zijn de volgende zoogdieren van tabel 2 & 3 van de Flora-en faunawet waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevinden: eekhoorn (22-34-22,34,35,41,42,51,52), steenmarter (22-24-13,32, 22-25-14,24,34 & 22-34-42,53) beide tabel 2 Ffwet. De otter (tabel 3 Ffwet) is waargenomen langs de Vecht (22-25-54). De das (tabel 3 bijlage IV habitatrichtlijn Ffwet) is waargenomen in atlasblok 22-34-31&35. In de periode 2000 – 2005 zijn diverse waarnemingen gedaan van de veldspitsmuis in de atlasblok 22-24,25,34.

Oriënterend veldonderzoek

Het plangebied is geschikt voor algemeen voorkomende zoogdieren, zoals konijn, haas, mol, diverse muizensoorten, ree, vos (tabel 1 Ffwet). Tijdens het veldbezoek zijn in deelgebieden 2,3 en 4 zichtwaarnemingen gedaan van ree en haas en in het gehele plangebied zijn molshopen en muizenholletjes aangetroffen.

Das

In het bosgebied (Wetterkuilen) ten zuiden van Collenhoorn (deelgebied 1) is een dassenburcht (met 6 pijpen) aangetroffen. Rondom de burcht zijn verse graafsporen en pootafdrukken aangetroffen. De burcht is gelegen in een geïsoleerde grove dennenbos binnen een loofhoutbos. De burcht is gelegen op een afstand van circa 60 meter van de grens van het plangebied (figuur 7). Het plangebied (maïsakker en grasland) zal mogelijk een onderdeel vormen van een groter foerageergebied van de das. De percelen (grasland) aan de westkant vormen mogelijk ook een onderdeel van het foerageergebied. In het veld zijn geen wissels gevonden die wijzen op het gebruik van het maïspaneel als foerageergebied van de das.

Figuur 7 locatie dassenburcht

Foto 9 dassenburcht

Veldspitsmuis

Tijdens een aanvullend veldbezoek op 19 februari 2014 is gericht gekeken naar mogelijk geschikte habitat van de veldspitsmuis in en in de directe van het plangebied. Voor het veldbezoek is gebruik gemaakt van beschikbare gegevens (NDFP 2000 -2013) welke op kaart zijn aangegeven (bijlage 2) en de combinatie met de specifieke kenmerken van het leefgebied van de veldspitsmuis.

Het leefgebied van de veldspitsmuis bestaat uit een kleinschalig agrarische cultuurlandschap en dan met name in de overgangsvegetatie en lintvormige landschapselementen zoals hagen, houtwallen en bosranden. De aanliggende percelen bestaan uit braakliggende of onbegraasde kruidenvegetatie met een zanderige bodem (schrale gronden) en in boomgaarden met opgaande kruidenvegetatie. Het nest bevindt zich vlak onder de oppervlakte. Het voedsel wordt gezocht in dichte kruidige vegetatie. Overwintering vindt grotendeels plaats in hagen, houtwallen en bosranden (zoogdierenvereniging).

Het gehele traject van het plangebied is tijdens een veldbezoek beoordeeld op geschiktheid. Het plangebied ligt over de gehele lengte van het traject in agrarisch gebied die bestaat uit intensief beheerd grasland (productiegras), maïslaan en aardappelvelden. Deze percelen zijn voedselrijk (bemest) en ontbreekt het aan kruidenvegetaties. Over het gehele plangebied zijn op basis van de aanwezigheid van intensief beheerde landbouwgronden (en dus geen geschikte biotoop voor veldspitsmuizen) geen veldspitsmuizen te verwachten. In de bosranden (deelgebied 1 en 3) zijn door de aanwezigheid van aanliggende intensieve landbouwgronden geen veldspitsmuizen te verwachten. In de omgeving (circa 200 meter) van het plangebied zijn een aantal mogelijk geschikte leefgebieden aanwezig, dit betreft onder andere kleinschalige boerenerven. Deze liggen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De werkzaamheden zullen geen effect hebben op (potentieel) leefgebied van de veldspitsmuis.

Eekhoorn en boom- en steenmarter

Voor eekhoorn en boom- en steenmarter zullen de werkzaamheden geen effect hebben omdat bospercelen niet worden aangetast. Voor steenmarter zullen de werkzaamheden geen effect hebben omdat er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig blijft en de vaste rust- en verblijfplaatsen (gebouwen) niet worden aangetast.

Toetsing Flora- en faunawet

Doordat de dassenburcht op ruime afstand is gelegen ten opzichte van het plangebied is er geen sprake van fysieke aantasting van de burcht. Door middel van mitigerende maatregelen kan mogelijke verstoring van de burcht worden voorkomen. Deze maatregelen bestaan uit het werken buiten de gevoelige periode (december tot en met juni), geen werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsopgang en de werkzaamheden dienen zo kort als mogelijk worden gehouden.

Door de werkzaamheden zal tijdelijk circa 25% van het totale oostelijk foerageergebied (5.2 ha) minder geschikt zijn om te foerageren. Doordat er voldoende foerageergebied aan de westkant aanwezig is en door de tijdelijke duur zullen de werkzaamheden niet leiden tot een permanent verlies van het foerageergebied.

Door het uitvoeren van mitigerende maatregelen treedt er geen overtreding van de verbodsbepaling (artikel 11) in het kader van de flora- en faunawet op.

Voor zoogdieren is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Vogels

Bronnenonderzoek

Op basis van beschikbare gegevens (Telmeel.nl 2008 - 2013) blijkt dat het plangebied geschikt is voor vogels van het agrarische gebied, zoals Kievit, graspieper, scholekster, gele kwikstaart. In de bossen en landschapselementen in de omgeving van het plangebied zijn de volgende soorten met een jaarrond beschermde nestplaats waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied is gelegen; buizerd, sperwer, ransuil, havik en roek. De erven in de omgeving van het plangebied is de huismus als soort met een jaarrond beschermde nestplaats waargenomen. Op basis van de gegevens zijn geen kerkuil of steenuil waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied is gelegen.

Oriënterend veldonderzoek

Uit het veldonderzoek blijkt dat er geen geschikt broedbiotoop in het plangebied aanwezig is voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats. Het plangebied is wel geschikt voor grondbroedende vogels van het agrarisch gebied (grasland en akkers), zoals diverse weidevogels (scholekster, wulp, Kievit) en overige soorten die voorkomen in het agrarische gebied, zoals graspieper, veldleeuwerik, gele kwikstaart en patrijs. Dit zijn soorten die een voorkeur hebben voor de randen (met ruigte) van de agrarische percelen.

De aangrenzende agrarische erven met boerderijen (binnen een straal van 200 meter) zijn mogelijk geschikt als leefgebied voor huismus, kerkuil en steenuil (bijlage 3). Delen van het plangebied kunnen mogelijk gebruikt worden als onderdeel van een groter foerageergebied van kerkuil en steenuil. De huismus zal met name het erf gebruiken als foerageergebied.

In het bosgebied (Wetterkuilen) ten zuiden van Collendoorn (deelgebied 1), die bestaat uit eiken en grove dennen zijn diverse nesten aangetroffen die mogelijk gebruikt worden door buizerd, ransuil, sperwer of havik. Deze nesten bevonden zich in het centrale deel van het bosgebied. In de bosranden (ter hoogte van plangebied) zijn geen nesten aangetroffen die mogelijk afkomstig zijn van soorten met een jaarrond beschermde nestplaats. Tijdens het veldbezoek is in dit bos een roepende havik gehoord.

In de overige bosgebieden (onder andere Scheersche veld, deelgebied 3) bestaan uit populieren- en elzen en deels eikenbossen en zijn geschikt voor buizerd en havik. In de randen van de bospercelen zijn geen nesten aangetroffen van soorten met een jaarrond beschermde nestplaats. Ransuil en sperwer zijn hier niet te verwachten door onder andere het ontbreken van dennen (dichte bossen).

In het open agrarisch gebied (deelgebied 2) zijn tijdens het veldbezoek diverse groepen ganzen en enkele knobbel, kleine- en wilde zwanen waargenomen. De ganzengroepen bestonden voornamelijk uit toendrarietganzen met enkele kolganzen. Het gehele plangebied is geschikt als foerageergebied voor ganzen en zwanen. Omdat de werkzaamheden in een beperkte strook plaatsvinden en er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is treed er geen (blijvende) verstoring op.

Toetsing Flora- en faunawet

Het plangebied is geschikt voor diverse soorten van het agrarische gebied. Aangezien het verboden is om broedende vogels te verstoren tijdens het broedseizoen, moet bij voorkeur gezorgd worden dat de werkzaamheden niet in het broedseizoen worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. Als het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dan moet vooraf door een ter zake deskundige worden bepaald of er nesten en/of broedende vogels in de delen voorkomen waar men de werkzaamheden wil gaan uitvoeren. De werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden indien met zekerheid schade aan nesten en verstoring van broedende vogels kan worden voorkomen. Dit is ter beoordeling van een ter zake kundige ecoloog.

Delen van het plangebied kunnen mogelijk benut worden als potentieel foerageergebied voor kerkuil en steenuil. Door dit potentiële foerageergebied zal een kabeltracé met hierin de 110 kV-kabel worden aangelegd met een breedte van 25 meter (kabelgoot en werkstrook).

De kerkuil en steenuil kunnen gedurende de werkzaamheden hier foerageren en naar verwachting voldoende voedsel vinden, tevens is er voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig. De werkzaamheden zijn van tijdelijke duur en na de werkzaamheden zal het perceel weer worden hersteld. Het effect van de aanleg van de kabel is niet zodanig dat dit leidt tot een overtreding met de Flora- en faunawet. Er is geen nader onderzoek nodig naar het gebruik van de agrarische percelen door kerkuil en steenuil.

Omdat over het gehele plangebied geen bomen worden gekapt en de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden treedt er geen effect op soorten met een jaarrond beschermende nestplaats.

3.7 Amfibieën en Reptielen

Bronnenonderzoek

Op basis van beschikbare gegevens (RAVON & Telmee.nl, 2008 -2012) zijn de volgende amfibieën waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevindt: gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. Het betreft hier algemeen voorkomende soorten (tabel 1 Ffwet). In uurhok 22-25 is de strikt beschermde knoflookpad (tabel 3 Ffwet en Bijlage IV Habitatrichtlijn) waargenomen. Deze waarneming is echter nog niet gevalideerd. In het aangrenzende uurhok 22-35 is de strikt beschermde kamsalamander (tabel 3 Ffwet en Bijlage IV Habitatrichtlijn) waargenomen.

Oriënterend veldonderzoek

De meeste watergangen in het plangebied zijn ongeschikt voor amfibieën door het ontbreken van water- en oevervegetatie en door de aanwezigheid van veel ijzeroxide (laag over de oever/bodem van de watergang (foto 10 en 11)). De brede watergangen zijn mogelijk geschikt voor amfibieën. Ter hoogte van de brede watergangen wordt horizontaal geboord waardoor er geen werkzaamheden in de watergang plaatsvinden. Door het toepassen van deze werkwijze treedt er op (beschermde) amfibieën geen negatief effect op. In het plangebied zijn op basis van verspreiding en door het ontbreken van geschikt biotoop (onder andere poelen, waterkwaliteit kavelsloten, zanderige ondergrond) geen strikt beschermde soorten (tabel 3 Ffwet) te verwachten.

Foto 10 & 11 watergangen met veel ijzeroxide

Toetsing Flora- en faunawet

Voor amfibieën is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.8 Reptielen

Bronnenonderzoek

Op basis van beschikbare gegevens (RAVON & Telmee.nl, 2008 -2012) zijn er geen reptielen waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevinden. De levendbarende hagedis (tabel 2 Ffwet) is waargenomen in het aangrenzende uurhok (22-35) buiten het plangebied. De ringslang is circa 10 kilometer ten noorden van het plangebied waargenomen (beekdal Geesterveld).

Oriënterend veldonderzoek

Door het ontbreken van geschikt biotoop (onder andere bos, heide, water) zijn reptielen ook niet te verwachten in het plangebied. In het plangebied is de ringslang (tabel 3 Ffwet) op basis van verspreiding en door het ontbreken van geschikt biotoop (oevervegetatie, riet, ruigte/struweel) in en rondom de watergangen en kavelsloten niet te verwachten.

Toetsing Flora- en faunawet

Voor reptielen is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.9 Vissen*Bronnenonderzoek*

Op basis van beschikbare gegevens (RAVON & Telmee.nl, 2008-2012) zijn de volgende beschermde vissen waargenomen in de uurhokken waarin het plangebied zich bevinden: kleine modderkruiper (22-34) en rivierdonderpad (22-34). Beide betreft tabel 2 soorten van de Ffwet. In de aangrenzende uurhokken zijn grote modderkruiper (22-34) en bittervoorn (22-44) waargenomen.

Oriënterend veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn alle watergangen beoordeeld op geschiktheid voor beschermde vissen. Brede watergangen zijn mogelijk geschikt als leefgebied voor kleine modderkruiper. Grote modderkruiper en bittervoorn zijn niet te verwachten in de watergangen door onder andere het ontbreken van water- en oevervegetatie. De rivierdonderpad is door het ontbreken van geschikt biotoop (stenige oevers) niet te verwachten. De kavelsloten zijn door het vele ijzeroxide en door het lage waterpeil ongeschikt voor vissen. Ter hoogte van de grotere watergangen wordt horizontaal geboord waardoor er geen werkzaamheden in de watergang plaatsvinden. Door het toepassen van deze werkwijze treedt er op (beschermde) vissen geen negatief effect op. Op een aantal plaatsen wordt ter plaatse van een kavelsloot gewerkt door middel van een open ontgraving waardoor de watergang ter plaatse van het tracé tijdelijk wordt vergraven. Doordat deze kavelsloten ongeschikt zijn voor vissen treedt er hier geen effect op.

Foto 12 brede watergang (horizontale boring)

Foto 13 kavelsloot (open ontgraving)

Toetsing Flora- en faunawet

Voor vissen is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

3.10 Ongewervelden*Bronnen*

Vanuit de beschikbare literatuur zijn geen aanwijzingen dat ongewervelden beschermd in tabel 2 of 3 van de AMvB Flora- en faunawet kunnen voorkomen in het kilometerhok waarin zich het plangebied bevindt.

Oriënterend veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek zijn geen beschermde ongewervelden waargenomen. Het tijdstip was ook ongeschikt voor het doen van waarnemingen van de meeste ongewervelden. Beschermde insecten (dagvlinders, libellen, mieren, kevers) zijn in het plangebied niet te verwachten. Het habitat voor een groot deel van de beschermde insecten betreft bos,-heide, moeras- en veengebieden, en dat ontbreekt in het plangebied.

Toetsing Flora- en faunawet

Voor ongewervelden is er voor de voorgenomen ontwikkeling geen nader onderzoek of onthefing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

4 Natuurbeleidskaders

4.1 Toetsingskader

Het provinciaal beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit:

- Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- weidevogelgebieden;
- ganzenfoerageergebieden.

4.2 Ecologische Hoofdstructuur

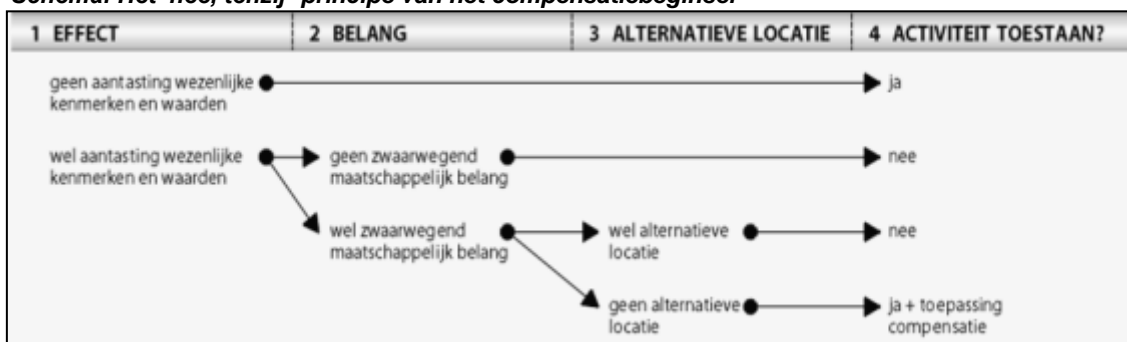
Toetsingskader

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is op provinciaal niveau uitgewerkt tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) met kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (Wro) van de EHS is geregeld via het bestemmingsplan. De Ecologische Hoofdstructuur voor de provincie Overijssel en Drenthe is vastgelegd in de provinciale Omgevingsvisie.

De afweging voor ingrepen in de EHS gaat volgens het 'nee, tenzij-principe'. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een EHS-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op de EHS uitkomst bieden om projecten in de EHS te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van EHS gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van 'nee, tenzij, procedure'.

Een 'nee, tenzij-toets' behoeft alleen te worden doorlopen indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Schema: Het 'nee, tenzij'-principe van het compensatiebeginsel

Inventarisatie

Voor de inventarisatie van EHS-gebieden is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van EZ. Uit deze gebiedendatabase blijkt dat de dichtstbijzijnde EHS gebied op een afstand circa 3 km van het plangebied is gelegen (noordkant van het plangebied). Dit betreft gebied Berkmeer bij Dalerpeel.

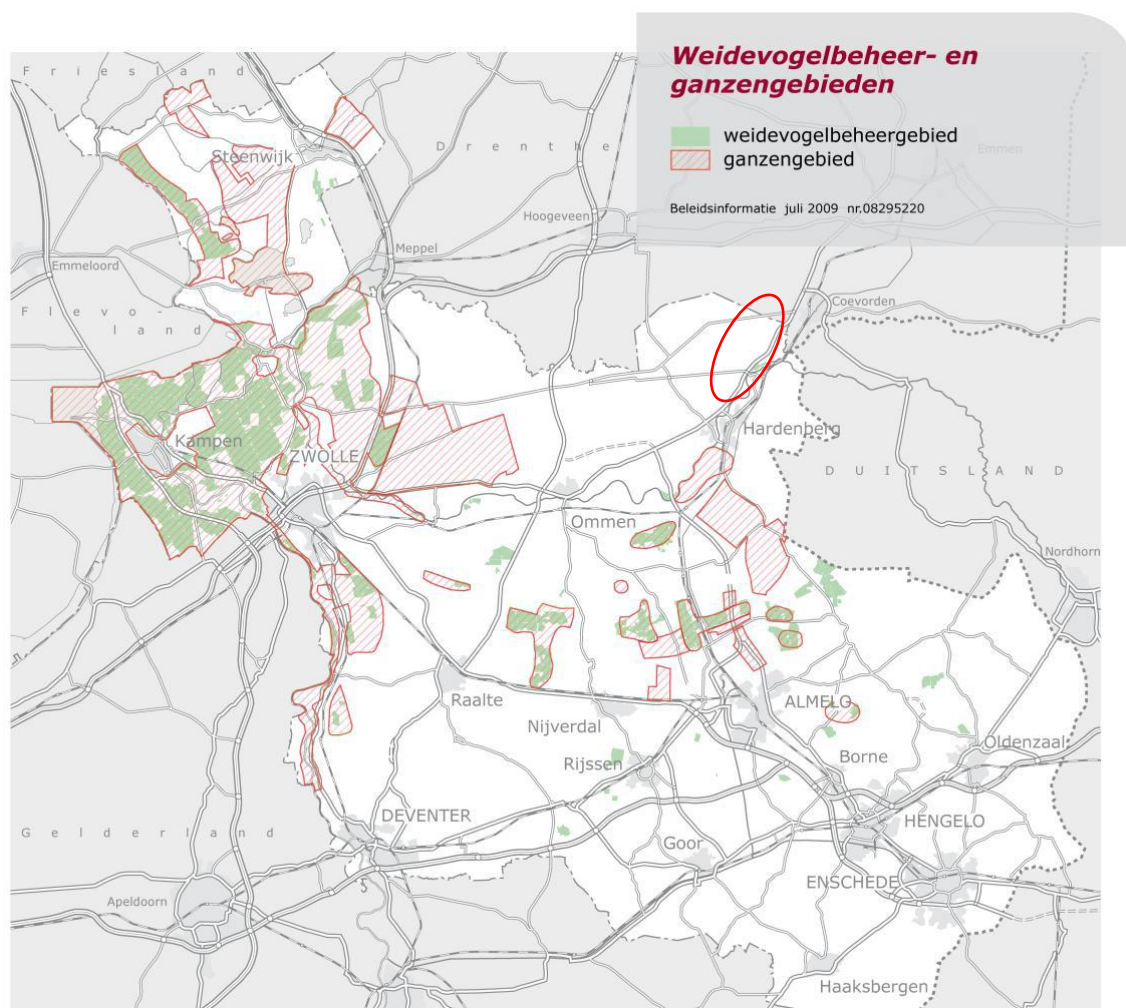
Gebieden	Beschermingsstatus	Afstand tov plangebied
Berkmeer (Dalerpeel)	EHS	3 km
Vecht (tussen Hardenberg en Coevorden)	EHS	3 km

Analyse en toetsing effecten

Het plangebied is niet gelegen binnen een EHS - gebied. Het EHS - Berkmeer bij Dalerpeel en de Vecht liggen op circa 3 km van het plangebied. Fysieke aantasting van het gebied is daarmee niet aan de orde. Ook verstoring is uitgesloten, omdat het plangebied op ruime afstand is gelegen van het beschermde gebied. Tevens is er geen ecologische relatie tussen het plangebied en de EHS. Er is geen toetsing aan de EHS nodig.

Weidevogelgebieden/ganzenfoerageergebieden

Het plangebied (Overijssel en Drenthe) is niet gelegen in een weidevogelgebied en of ganzenfoerageergebied (figuur 8). Het plangebied is door de intensivering van de landbouw minder geschikt als waardevol weidevogelgebied.

Figuur 8 Weidevogelbeheer en ganzengebieden in Overijssel, bron omgevingsvisie 2009 (rood = plangebied)

5 Conclusie

Natuurbeschermingswet

Er zijn Natura 2000-gebieden aanwezig op ruime afstand van het plangebied. Dit betreft het Mantingerzand, Bargerveen en Vecht- en Beneden-Reggegebied op een afstand van 15, 21 en 7.5 kilometer. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen effect op beschermde natuurwaarden in het kader van de Natuurbeschermingswet. Er is geen nader veldonderzoek en/of effectonderzoek noodzakelijk. Er is geen vergunning nodig.

Flora- en faunawet

Er zijn wel beschermde soorten aanwezig in of nabijheid van het plangebied. Dit betreft vogels, zoogdieren, vleermuizen en vissen en beschermde soorten (tabel 1 Ffwet).

De voorgenomen werkzaamheden hebben mogelijk effect op deze soorten. Dit betreft mogelijk verstoring tijdens de werkzaamheden. Er is geen nader veldonderzoek en/of effectonderzoek noodzakelijk.

Er zijn wel maatregelen nodig om effecten te voorkomen. Dit betreft voor:

Vogels

- Werkzaamheden dienen bij voorkeur buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Deze loopt globaal van maart 15 maart tot 15 juli. Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.
- Eventuele verwijdering van bomen/struiken moet zo veel mogelijk buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Indien toch gedurende het broedseizoen wordt gewerkt, dan dienen de te kappen bomen/struiken in de directe omgeving gecontroleerd te worden op het voorkomen van broedgevallen. Indien aanwezig, dan moeten de kapwerkzaamheden worden uitgesteld tot na het broedseizoen. Een andere mogelijkheid is om vooraf aan de ingreep de te kappen bomen/struiken al buiten het broedseizoen te verwijderen, zodat deze zone ongeschikt wordt gemaakt om te broeden.

Vleermuizen

Indien werkzaamheden in de nabijheid van mogelijke vlieg- en foerageerroutes van vleermuizen in de nachtelijke uren plaatsvinden dan moeten afschermende armaturen gebruikt worden om mogelijke verstoring (door een toename van licht) te voorkomen.

Das

- Geen werkzaamheden uitvoeren in de kwetsbare periode. Deze periode loopt van december tot en met juni. Deze periode kan eerder en later beginnen of eindigen en afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden voor en tijdens de werkzaamheden. Een dassensdeskundige moet de exacte periode van voortplanting en winterrust aangeven.
- Geen activiteiten of werkzaamheden uitvoeren tussen zonsondergang (maar nooit later dan 19.00 uur als de zon later ondergaat) en zonsopgang.
- Er moeten maatregelen genomen worden om andere tijdelijke obstakels, zoals greppels en grondwallen, te passeren.
- De periode van verstoring moet zo kort als mogelijk is worden gehouden.

Zorgplicht

Om effecten op enkele algemeen voorkomende soorten te voorkomen en daarmee aan de zorgplicht te voldoen, dienen de volgende maatregelen te worden getroffen:

- Afhankelijk van de aanlegmethode, op aantal plaatsen aanbrengen van uittredeplaatsen ter plaatse van de sleuf waar de leiding komt te liggen, zodat dieren die in de sleuf terecht komen ook snel de sleuf weer kunnen verlaten;
- indien tijdens de werkzaamheden kleine zoogdieren en/of amfibieën in de werkstrook aanwezig zijn, dienen deze verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de directe omgeving.

Indien de voorgestelde maatregelen worden toegepast is er geen ontheffing nodig.

Natuurbeleidskaders*Ecologische Hoofdstructuur*

De voorgenomen werkzaamheden hebben geen effect op beschermde gebieden in het kader van de EHS. Er is geen nader veldonderzoek effectonderzoek noodzakelijk.

Er zijn geen maatregelen nodig om effecten te voorkomen. Er is geen mogelijk nadere procedure noodzakelijk in de vorm van een 'nee, tenzij-toets'.

Samenvattende tabel

	Effecten	Nader veld onderzoek	Nader effect onderzoek	Mitigerende maatregelen ²	Nadere procedure
Natuurbeschermingswet	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen
Flora & faunawet	Vogels Vleermuizen Das	Geen ¹	Geen ¹	Ja	Ontheffing/ niet nodig
Ecologische hoofdstructuur	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen

1) indien de aanvullende mitigerende maatregelen worden uitgevoerd

2) mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

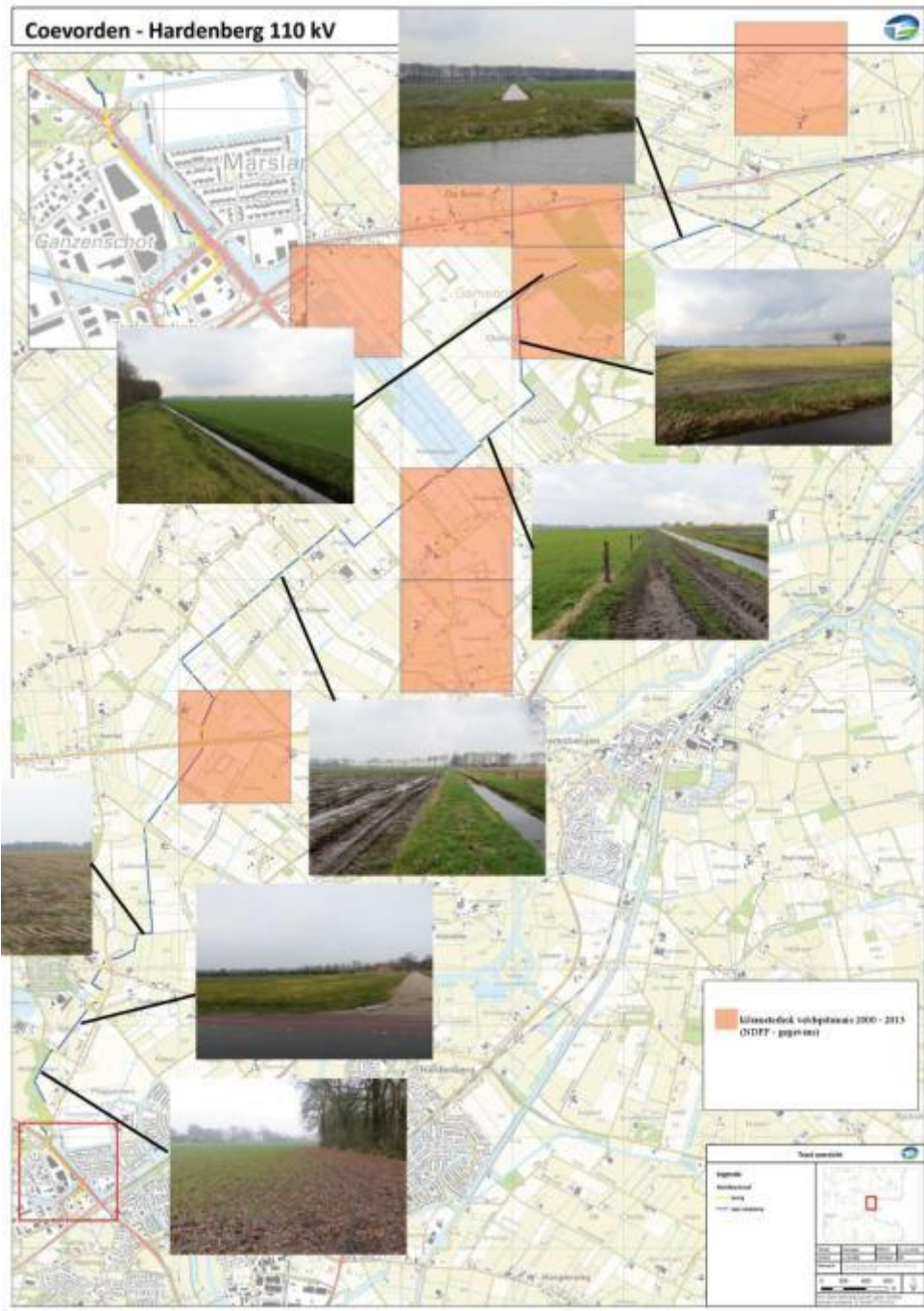
Bijlage 1

Kaart potentiële vliegroutes vleermuizen

Bijlage 2

Kaart veldspitsmuis

Bijlage 3

Jaarrond beschermende nestplaatsen

